

Ima li smisla Udruga za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj?

Ljiljana Matković-Vlašić

marko.vlasic@svjetlost.hr

Kad je davne 1994. osnovana Udruga za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj, neki su se pitali čemu to kad je ionako postignuta demokracija u kojoj duhovne slobode nisu više ugrožene. Životna praksa, za razliku od pisanih zakona, izjava i deklaracija, uvijek pokazuje da su ljudske slobode i u najslobodnijim društvima na neki način ugrožene jer ljudi nisu savršena bića. Uvijek će se naći oni koji misle da samo oni posjeduju istinu, da samo oni imaju sva prava. A predrasude prema onima koji drukčije misle ili vjeruju teško je iskorigirati i najpozitivnijim zakonima.

Četrdesetprvi članak našega Ustava glasi: »Sve vjerske zajednice slobodne su u skladu sa zakonom javno obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, socijalne i dobrotvorne ustanove te upravljati njima, a u svojoj djelatnosti uživaju zaštitu i pomoć države«. Ovom se članku zaista ništa ne može prigovoriti. Većinska vjerska zajednica u Hrvatskoj je Rimokatolička crkva. No, u Hrvatskoj je registrirano još oko pedesetak vjerskih zajednica. To nije mali broj u odnosu na broj stanovništva. Većina ljudi ne zna za te vjerske zajednice osim za one najpoznatije kao što su islamska i židovska vjerska zajednica te Srpska pravoslavna crkva. Među ostalima se nešto više ističu baptisti, adventisti i Svjedoci Jehove. O zaslugama upravo tih vjerskih zajednica, kao i ostalih manjinskih vjerskih zajednica, može se saznati iz televizijskih emisija »Duhovni izazovi« i »Ekumena«, a i nekih lokalnih radiopostaja.

Upravo zbog slabog poznavanja pravog stanja stvari vrlo je dragocjena knjiga »Vjerske zajednice u Republici Hrvatskoj« dr. Ankice Marinović i dr. Dinke Marinović Jerolimov koju je izdala Udruga za vjersku slobodu i izdavačka kuća Prometej 2008. U toj su knjizi 42 registrirane vjerske zajednice dale o sebi bitne komparativne podatke na jasan i pregledan način. Odgovarajući na ista pitanja one su same o sebi progovorile dajući sve relevantne informacije i podatke. Upravo ta knjiga pridonosi boljem međusobnom upoznavanju vjerskih zajednica, razbija predrasude i stvara temelje za suradnju. Mislim da je osim

međusobnog uvažavanja i toleriranja potrebna i suradnja, pogotovo danas kad je nasilje uzelo tolikog maha. Da bi se to postiglo važno je upravo međusobno poznavanje, a ne prezriva primjedba: »Ah, te sekte!«

Nije baš sve tako jednostavno kako na prvi pogled izgleda. Mnogi misle da je većinska Crkva privilegirana, što je teško osporiti, ali se može opravdavati. Zakon o vjerskim zajednicama neki drže protuustavnim jer postavlja neispunjive kriterije za ostale registrirane zajednice. Zato je Hrvatska kršćanska koalicija, koja okuplja tri manje vjerske zajednice, svoja prava potražila pred sudom u Strasbourgu, gdje je ta prava i dobila, što nije pohvalno za naše institucije. Držim da svakoga treba pažljivo saslušati, a ne a priori misliti da dotični želi samo materijalnu pomoć od države. Najbitnije je pitanje što vjerske zajednice čine, a ne koliki ih je broj. Naravno da je potreban stanoviti oprez, jer ne može se bilo tko sjetiti da osnuje vjersku zajednicu, a kod postojećih valja pažljivo pratiti njihovu djelatnost, jer može se dogoditi da su neke izričito usmjerene protiv općeg i pojedinačnog dobra. Udruga za vjersku slobodu ne može takvima dati svoju podršku.

Nedavno je Scijentološka vjerska zajednica, koja je kod nas uredno registrirana, bila izložena pravom medijskom linču. U »Jutarnjem listu« izašao je golem članak s još golemijim naslovom: »Svi zločini Scijentološke crkve«. Sa zanimanjem sam ga pročitala i ustanovila da vrvi poluistinama pa i očitim lažima. To sam mogla ustanoviti zato jer sam si dala truda da tu zajednicu bolje upoznam. Inače, dakako, vjerojatno bih uzela zdravo za gotovo ono što je novinarka »Jutarnjeg lista« napisala. Odlučila sam kao predsjednica Udruge za vjersku slobodu kratkim dopisom reagirati. Uredništvo Jutarnjeg lista moj kratki dopis nije objavilo. Što reći na to? Pa zar to ne pokazuje da naši mediji nisu slobodni nego naturaju svakojake laži i poluistine kojima stvaraju u našoj sredini vjersku netrpeljivost pa i mržnju. Ni Televizija se nije pokazala mnogo boljom nego je u svojoj, inače uglednoj emisiji Reporteri, prikazala scijentologe u vrlo lošem svjetlu. Tu sliku nije popravio ni sociolog religije koji je imao malo vremena za svoj intervent.

O kakvoj slobodi možemo govoriti ako nekima osporavamo pravo na obranu od bujice napada. Naravno da se meni može prišiti da se zalažem za sekte. Oni koji tako misle zaboravljaju na temeljni kršćanski zakon ljubavi. Neka se radije upitaju zašto u svijetu i našem društvu ima toliko nasilja. Zašto se i danas vode pravi vjerski ratovi?

S kojim pravom mi katolici, koji u svojim sredinama nismo uspjeli iskorijeniti užasni nemoral, imamo pravo s visoka dijeliti lekcije onima koji drže do svojih uvjerenja na ponešto drugačiji način? S kojim pravom potpirujemo mržnju prema drugačijima, a pokazujemo toliko pomanjkanje duhovnosti da se i javnost zgraža nad našim materijalnim apetitima? Ne želim sada zapasti u samooptuživanje, jer ni to ne vodi nikamo. Učinimo barem malo u prilog mirotvorstvu i ljubavi. Eto, to je ono što čini Udruga za vjersku slobodu u

Republici Hrvatskoj. Ona je zapravo ogranak Međunarodne udruge za vjersku slobodu (kratica IRLA: International Religious Liberty Association) koja ima savjetodavni status u Ujedinjenima Narodima, UNESCO-u i Vijeću Europe te podupire vjerski element u dokumentima tih ustanova.

Od 2004. godine naša Udruga u povodu Dana vjerskih sloboda krajem siječnja daje priznanja osobama koje su se istaknule svojim zalaganjem za ljudska prava i duhovne slobode bez obzira na njihovu vjersku i svjetonazorsku pripadnost. Tako su se među laureatima našli i agnosticici, što pokazuje širinu naše Udruge. Jasno je da kad je riječ o ljudskim vrijednostima i o moralu, onda vidimo da i oni koji se ne pozivaju na neka vjerska uvjerenja mogu poslužiti kao primjer i uzor. Kod njih barem nema traga licemjerju, što je danas kod nekih »vjernika« čest slučaj.

Mislim da sam dala odgovor na pitanje postavljeno u naslovu mojeg članka makar nisam mogla obuhvatiti sve aktivnosti naše Udruge. Kao zaključak mogu reći da uza sve naše napore ne treba očekivati veliki publicitet naših pothvata. No, vjerujem da bi bez nas (kad kažem bez nas, mislim na sve ljude dobre volje!) i nama sličnih stanje u svijetu bilo mnogo gore nego što jest.

Koncil kao kraj sužanjstva laika

Jaz između Crkve i postmodernog čovjeka je golem. Treba stvarati mostove koji će povezati vrhunske teološke refleksije i od kršćanske vjere otuđenog, postmodernog čovjeka. Kler to samostalno ne može. Kršćani laici, usidreni u duhu Koncila, imaju obvezu odlučno izreći svoje stavove o Crkvi i svijetu, sudjelovati kao su-arhitekti, su-izvođači, su-nosioci obnove Crkve i društva (...)

U Crkvi je nasušno potrebno promovirati duh dijaloga. Crkva ima što naučiti od vjernikâ laikâ. Oni u svojim poslovnim odnosima primjenjuju suvremene pristupe ravnopravne komunikacije. Svijet je otišao naprijed u efikasnosti komuniciranja, educiranja, vrednovanja rada. Vjernici aktivni u svijetu mogli bi osvežiti Crkvu u tom pitanju. Svaki ozbiljan poduzetnik postavlja sebi jasne ciljeve, razrađuje konkretne strategije, ugrađuje korekcije i vrednuje dostignuća. Pritom zna kako se svaki menadžer mora usavršavati u hodu te isto tako to omogućiti svojim suradnicima. Preispituje li se ili pita itko u Crkvi kako će se vjernici usavršavati na koncilskim izvorima? (...) Gdje u dijalogu s kršćanima sličnoga profila izgraditi svijest pripadnosti Katoličkoj crkvi u suvremenom svijetu?

Osim dijaloga unutar Crkve, vjernici laici mogu pomoći dijalogu sa svijetom. Crkva u pluralističkome društvu mora izgrađivati vlastiti medijski sustav s dozom zdrave, stvaralačke samokritičnosti. Uzalud je očekivati da će to za nju napraviti netko drugi. Pitanje komunikacije s postmodernim društvom posebno je osjetljiva tema. Na tom području među vjernicima laicima ne nedostaje iskustva i znanja.

Petar BARUN

Koncil kao kraj sužanjstva laika,
Nova prisutnost, 2005, III/2, str. 235, 256.